

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Anna Möller

Ömsesidigt erkännande av den europeiska arresteringsordern

En studie av rättspraxis i Sverige och Irland

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Jacob Öberg

Termin: VT 2019

Innehåll

SUMMARY	4
SAMMANFATTNING	5
FÖRKORTNINGAR	6
1 INLEDNING	7
1.1 Syfte och frågeställningar	7
1.3 Forskningsläge	8
1.2 Avgränsningar, metod och material	8
1.4 Disposition	10
2 STRAFFRÄTTSLIGT SAMARBETE INOM EU	11
2.1 Ömsesidigt erkännande	11
2.2 Europeisk arresteringsorder	12
2.2.1 Bakgrund	12
2.2.2 Reglering	13
2.2.3 Överlämnande i strid med mänskliga rättigheter	15
3 ARRESTERINGSORDERN I SVENSK RÄTT	17
3.1 Lagstiftning	17
3.2 Rättspraxis	17
3.2.1 Utgångspunkter för prövningen	17
3.2.2 Delvis beviljad överlämning	19
3.2.3 Överlämnande med villkor	19
3.2.4 Övrigt	20
4 ARRESTERINGSORDERN I IRLÄNDSK RÄTT	21
4.1 Lagstiftning	21
4.2 Rättspraxis	21
4.2.1 Utgångspunkter för prövningen	21
4.2.2 Kravet på oerhörda brister	22
4.2.3 Brexit	24
4.2.4 Europakonventionen	24
5 ANALYS	26
5.1 Inledande reflektioner	26

5.2 Analys av svensk och irländsk rättspraxis	27
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	30
RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	31

Summary

This study is based on the judicial review of a European arrest warrant in Sweden and Ireland. An arrest warrant is a judicial decision to request the surrender of a person for prosecution or enforcement of a custodial sentence. It is issued in one country and shall be executed in another without thorough examination. The European arrest warrant differs from the traditional extradition procedure in that the process takes place more efficiently.

The primary focus of the study is the view of the national courts on the principle of mutual recognition. The principle of mutual recognition is of fundamental importance in the matter of criminal law cooperation within the EU and especially in regards to the execution of the European arrest warrant. The principle states that judicial decisions shall be recognized and enforced amongst all the member states of the EU. The foundation on which the principle lies includes the presumption that there is mutual trust between judicial authorities across all states.

In order to determine whether the presumption is correct or not it is of fundamental importance to examine how loyal national courts are in their review of the European arrest warrant. The material used in the study mainly consists of case law from each country. The conclusion is that both Swedish and Irish case law features a high level of loyalty in regards to the execution of the European arrest warrant. However, while Swedish courts are far reaching in their loyalty, Irish courts show favorability for a more comprehensive judicial review. This holds true particularly in the consideration of whether surrender is compatible with the Irish Constitution.

Sammanfattning

Denna studie handlar om den rättsliga prövningen av en europeisk arresteringsorder i Sverige och Irland. En arresteringsorder är ett rättsligt avgörande i syfte att begära överlämnande av en person för lagföring eller verkställighet av ett frihetsberövande straff. Den utfärdas i ett land och ska utan ingående prövning verkställas i ett annat. Samarbetet kring den europeiska arresteringsordern skiljer sig från det traditionella utlämningsförfarandet på så sätt att processen sker mer effektivt.

Primärt fokus för studien är de nationella domstolarnas syn på principen om ömsesidigt erkännande. Principen om ömsesidigt erkännande är grundläggande för det straffrättsliga samarbetet inom EU och särskilt ifråga om en europeisk arresteringsorder. Principen innebär att rättsliga avgöranden ska erkännas och verkställas i alla medlemsländer inom EU. Förutsättningen för efterlevnaden av denna princip är presumptionen att det finns ett ömsesidigt förtroende mellan rättsliga myndigheter i de olika länderna.

För att avgöra huruvida det är riktigt att utgå från denna presumtion är det av fundamental vikt att utröna hur lojala nationella domstolar är vid prövningen av en europeisk arresteringsorder. Undersökningen bygger därför till stor del på en genomgång av rättspraxis i respektive land. Slutsatsen är att både svensk och irländsk rättspraxis kännetecknas av en hög grad av lojalitet. Medan svenska domstolar visar på en långtgående lojalitet ifråga om att verkställa arresteringsordrar tenderar dock irländska domstolar att göra en mer ingående rättslig prövning, särskilt vid fastställande av om överlämnande är förenligt med den irländska konstitutionen.

Förkortningar

EAOL	Lag (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder
EU	Europeiska unionen
EU-domstolen	Europeiska unionens domstol
EU-fördraget	Fördraget om Europeiska unionen
EU:s rättighetsstadga	Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna
Europakonventionen	Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna
Funktionsfördraget	Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
HD	Högsta domstolen
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv
Prop.	Proposition
Rambeslutet	Rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna

1 Inledning

Det straffrättsliga samarbetet inom EU kan sägas ha vuxit fram som en nödvändig konsekvens av den fria rörligheten av personer och det i övrigt omfattande utbytet mellan medlemsländerna. Eftersom det är ett politiskt känsligt område som traditionellt ansetts nära knutet till staters självbestämmanderätt har utvecklingen mot att samordna straffrätten gått förhållandevis långsamt i jämförelse med andra rättsområden.¹ Rambeslutet om europeisk arresteringsorder antogs i nära anslutning till terrorattentaten i New York den 11 september, då det ansågs angeläget att samarbeta i högre utsträckning.² En fullständig harmonisering av straffrätten ansågs dock inte eftersträvansvärt. Istället blev ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden den styrande principen för att samordna straffrätten inom EU. För att principen ska få genomslag i praktiken förutsätts dock att det finns ett ömsesidigt förtroende mellan medlemstaterna. Arbetet med EU-lagstiftning på straffrättens område bygger på denna presumtion. Avseende den europeiska arresteringsordern har det sedan ramverkets tillkomst ifrågasatts om det är riktigt att utgå ifrån det.³

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att utreda i vilken utsträckning principen om ömsesidigt erkännande efterlevs av nationella domstolar och hur väl presumtionen om ömsesidigt förtroende stämmer överens med den praktiska tillämpningen av den europeiska arresteringsordern. För att utreda det inom ramen för denna uppsats har en avgränsning gjorts mot Sverige och Irland. Frågeställningarna är följande:

1. Hur ser svenska respektive irländska domstolar på principen om ömsesidigt erkännande?
2. Under vilka omständigheter vill domstolarna inte verkställa en arresteringsorder?
3. I vilken utsträckning är presumtionen om ömsesidigt förtroende riktig att utgå ifrån?

---

¹ Bernitz och Kjellgren (2018) s. 455.

² Friman, Wallentheim och Zetterstedt (2016) s. 49.

³ Bernitz och Kjellgren (2018) s. 448.

1.3 Forskningsläge

Den europeiska arresteringsordern och principen om ömsesidigt erkännande är utförligt behandlade i doktrin.⁴ Det förefaller dock vara något av ett outforskat område vad gäller nationella domstolars syn på principen om ömsesidigt erkännande och hur långt lojaliteten sträcker sig vad gäller verkställande av den europeiska arresteringsordern. En rapport som delvis behandlar frågan är *Criminal procedural laws across the European Union* som har tagits fram på uppdrag av *Europaparlamentets utskott för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor*.⁵ Denna rapport har till viss del legat till grund för avsnittet om irländsk rätt ifråga om urval av rättsfall, vilket framgår i avsnittet nedan.

1.2 Avgränsningar, metod och material

För att behandla ämnet på ett överskådligt vis har vissa avgränsningar varit nödvändiga. Eftersom det framförallt är synen på det ömsesidiga erkännandet som belyses hade det varit önskvärt att kunna behandla alla regelverk inom det straffrättsliga samarbetet som syftar till att genomföra principen, för att på så sätt kunna presentera en helhetsbild. Av utrymmesskäl är detta inte möjligt och fokus här ligger på den europeiska arresteringsordern eftersom den var det första steget i genomförandet av principen på straffrättens område och därför lämpar sig väl för en uppföljning avseende de nationella domstolarnas ömsesidiga förtroende för varandra.

Vidare har även en avgränsning gjorts i förhållande till vilka länder som är föremål för studien. Här har praktiska skäl varit övervägande. Sverige är en självklar utgångspunkt för jämförelsen inom ramen för en rättsvetenskaplig uppsats på ett svenskt juristprogram. Irland valdes dels av språkmässiga skäl, och dels på grund av att rättsordningen i Irland skiljer sig från den svenska och att en jämförelse mellan dessa därför kan belysa viktiga aspekter ifråga om varför principen om ömsesidigt erkännande behandlas som den gör i respektive land. Irland tillhör rättsfamiljen common law och har därmed en rik rättspraxis som utgörs av

---

⁴ Se bl.a. Klimek, Libor (2015) *European Arrest Warrant*, Springer, Cham & (2017) *Mutual recognition of Judicial Decisions in European Criminal law*, Springer International Publishing, Cham.

⁵ Conway, Gerard m.fl. (2018).

domarskapad rätt. Samtidigt finns också en skriven konstitution. Detta kan eventuellt leda till implikationer vilka inte avspeglas i svensk rätt och därför kan ge andra perspektiv på hur den europeiska arresteringsordern hanteras av domstolarna.

I nästkommande avsnitt om straffrättsligt samarbete inom EU har Bernitz och Kjellgrens bok *Europarättens grunder* varit till stor hjälp för att på ett översiktligt sätt redogöra för grunderna i samarbetet. *Överlämnande enligt en europeisk eller nordisk arresteringsorder: en kommentar* av Friman, Wallentheim och Zetterstedt har också legat till grund för denna del, men även för avsnittet där regleringen av den europeiska arresteringsordern behandlas. För att besvara frågeställningarna har dock utgångspunkten i arbetet varit att gå igenom rättspraxis i respektive land. Den största delen av materialet består därför av rättsfall.

Vad gäller svensk rätt har urvalet skett genom en sökning på ”europeisk arresteringsorder” på rättsdatabasen Karnov⁶, vilket genererade 436 resultat från samtliga domstolar. Av dessa har samtliga NJA-referat, notisfall, löpande avgöranden från HD, RH-referat och HFD-referat studerats. Efter en genomläsning av de rättsfall som varit föremål för studien har ett urval gjorts baserat på vilka fall som handlar om prövningen av en europeisk arresteringsorder samt vissa ytterligare fall som utreder vidare frågor i anslutning till detta och som har betydelse för principen om ömsesidigt erkännande.

Urvalet avseende de irländska rättsfallen har skett med utgångspunkt i bilagan till rapporten *Criminal procedural laws across the European Union*.⁷ Detta på grund av att en sökning på ”European arrest warrant” på rättsdatabasen Bailii (British and Irish Legal Information Institute)⁸ genererade 86 resultat avseende avgöranden från Supreme Court of Ireland (Högsta domstolen i Irland) och 423 avgöranden från High Court of Ireland (Överdomstolen i brottmål i Irland). Av utrymmesskäl och tidsmässiga skäl för framställningen av denna uppsats kunde inte samtliga av dessa genomläsas. De rättsfall som tas upp är de från

---

⁶ Se <http://www.karnovgroup.se>.

⁷ Conway, Gerard m.fl. (2018). Bilagan innefattar landsrapporter av experter i straffprocessrätt i nio olika länder. Gerard Conway har författat avsnittet om Irland, kapitel 2 i bilagan.

⁸ Se <http://www.bailii.org>.

rapporten som har relevans för aktuella frågeställningar samt några ytterligare fall som dessa hänvisar till.

Studiet av EU-rättens genomslag på nationell nivå kännetecknas av en särskild metod som skiljer sig något från en traditionell rättsdogmatisk metod för fastställandet av gällande rätt.⁹ EU-rätten präglas i stor utsträckning av principer som ämnar säkerställa rättens effektiva genomslag. I rättskällehierarkin inom EU följer allmänna rättsprinciper direkt efter EU-fördragen och EU:s rättighetsstadga, före sekundärrätten.¹⁰ EU-domstolen använder sig dessutom i hög utsträckning av en teleologisk tolkningsmetod vilket innebär att bestämmelser tolkas i enlighet med ändamålet med den aktuella rättsakten.¹¹ Vidare förutsätts nationella domstolar efterleva EU-rättsliga förpliktelser lojalt i enlighet med lojalitetsprincipen och principen om EU-rättens företräde.¹² Allt detta har betydelse för tillämpningen av rambeslutet på ett nationellt plan och är således av stor vikt att belysa här.

1.4 Disposition

Uppsatsen inleds med en kortfattad beskrivning av bakgrunden till det straffrättsliga samarbetet inom EU. Därefter följer en förklaring av principen om ömsesidigt erkännande samt en presentation av den rättsliga regleringen avseende den europeiska arresteringsordern. Detta för att lägga grunden till den rättsfallsstudie som följer i avsnitt 3 och 4, där svensk respektive irländsk rättspraxis avseende den europeiska arresteringsordern behandlas. Det femte och sista avsnittet innehåller en analys av båda ländernas rättspraxis och svar på de frågeställningar som nämndes inledningsvis i uppsatsen.

---

⁹ För en beskrivning av rättsdogmatisk metod, se bl.a. Nääv & Zamboni (red.) (2008) s. 21.

¹⁰ Hettne & Eriksson (red.) (2011) s. 40.

¹¹ Ibid. s. 158.

¹² Ibid. s. 82–83.

2 Straffrättsligt samarbete inom EU

Det straffrättsliga samarbetet inom EU bygger på ambitionen att skapa ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, utan inre gränser. Det framgår av artikel 67 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (funktionsfördraget). Straffrätt sågs länge som en nationell angelägenhet nära kopplat till staternas suveränitet, varför samarbetet inom EU till en början främst skedde på ett mellanstatligt plan. Det innebar att länderna behöll den yttersta makten över beslutsfattandet. En intensifiering av samarbetet skedde till följd av Europarådets möte i Tammerfors 1999, men fortfarande krävdes att beslut antogs enhälligt. Genom Lissabonfördragets ikraftträdande 2009 ändrades emellertid inriktningen på samarbetet som då istället tog formen av ett överstatligt samarbete. Det innebär att beslutsmakten har förskjutits från medlemsstaterna till EU.¹³

En förklaring till denna utveckling är att främjandet av den fria rörligheten för personer, genom bland annat avskaffande av inre gränskontroller, leder till nya utmaningar för brottsbekämpande myndigheter ifråga om att bekämpa och utreda brott. Detta har skapat ett behov av ett nära samarbete med rättsliga myndigheter i andra medlemsländer.¹⁴ Det straffrättsliga samarbetet regleras i avdelning V, kapitel 4 i funktionsfördraget. Av artikel 82 framgår att det straffrättsliga samarbetet ska bygga på principen om ömsesidigt erkännande samt i viss mån innefatta en harmonisering av medlemsstaternas lagar vad gäller de områden som avses i artikel 82.2 och 83. Innebörden av detta ska förklaras i det följande.

2.1 Ömsesidigt erkännande

Principen om ömsesidigt erkännande innebär i stort en fri rörlighet för rättsliga avgöranden. Principen utvecklades först på området för den inre marknaden, genom EU-domstolens avgörande *Cassis de Dijon* från 1979.¹⁵ Domstolen kom fram till att en vara som är lagligen producerad och saluförd i ett medlemsland som huvudregel inte får förbjudas i ett annat.

---

¹³ Bernitz & Kjellgren (2008) s. 447–448 & 457.

¹⁴ Bernitz & Kjellgren (2008) s. 455.

¹⁵ 120/78 *Cassis de Dijon*.

Överför man principen till straffrättens område innebär den att domar och beslut från andra länder i princip ska ha samma status som inhemska. Även om den materiella straffrätten i EU:s medlemsländer är differentierad ska således rättsliga avgöranden i en stat erkännas och verkställas i de övriga staterna. Principen om ömsesidigt erkännande förutsätter därför att det finns ett ömsesidigt förtroende medlemsländerna emellan.¹⁶ Genomförandet av principen om ömsesidigt erkännande kan ses som ett alternativ till en harmonisering av de olika ländernas lagstiftning eftersom det i teorin möjliggör ett nära samarbete utan att för den delen kräva en samsyn kring hur den materiella regleringen bör utformas.¹⁷ Det kan dock ifrågasättas om frånvaron av en sådan samsyn verkligen kan innebära att det finns ett ömsesidigt förtroende.

2.2 Europeisk arresteringsorder

2.2.1 Bakgrund

Det första steget för att genomföra principen om ömsesidigt erkännande på straffrättens område togs genom rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna.¹⁸ Överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder innebär att en person som är misstänkt eller lagförd för ett brott och påträffas i en annan medlemsstat än den där brottmålsprocessen sker kan överlämnas för lagföring eller verkställighet av ett frihetsberövande straff.¹⁹ Rambeslutet har varit föremål för flertalet ändringar och fick sin nuvarande lydelse 2009.²⁰ Eftersom det antogs i formen av ett rambeslut²¹ var det tvunget att införlivas i medlemsstaternas nationella lagstiftning för att få verkan. Av artikel 34.1 framgår att medlemsstaterna svarar för att vidta nödvändiga åtgärder för att efterleva bestämmelserna i rambeslutet och att sista datum för medlemsländerna att inrätta sig efter rambeslutet var den 31 december 2003.

---

¹⁶ Friman, Wallentheim & Zetterstedt (2016) s. 41; Bernitz & Kjellgren (2008) s. 460.

¹⁷ Nilsson (2005) s. 891–892.

¹⁸ EGT L 190, 2002, s. 1. Av skäl 6 i rambeslutet framgår att det var det första steget i genomförandet av principen om ömsesidigt erkännande.

¹⁹ Bernitz & Kjellgren (2008) s. 460.

²⁰ Rådets rambeslut 2009/299/RIF av den 26 februari 2009 (EUT L 81, 2009, s. 24).

²¹ Se C-303/05 *Advocaten voor de Wereld* för en diskussion om innebörden av att den europeiska arresteringsordern infördes genom ett rambeslut.

Innan rambeslutet antogs var EU:s medlemsländer anslutna till ett antal olika konventioner som reglerade utlämningsförfarandet länderna emellan. Rambeslutet syftade till att effektivisera systemet och således förkorta handläggningstiderna.²² I linje med det övertog rättsliga myndigheter²³ prövningen från centralmyndigheterna, vars roll inskränktes till att bistå praktiskt och administrativt.²⁴ Det sätt på vilket principen om ömsesidigt erkännande får ett tydligt genomslag här jämfört med utlämningskonventionerna är att den rättsliga prövningen endast avser arresteringsordern i sig och inte den dom eller det beslut som den grundas på.²⁵

2.2.2 Reglering

I rambeslutet regleras allmänna bestämmelser i kapitel 1, förfarandet i kapitel 2, följer av överlämnandet i kapitel 3 samt allmänna bestämmelser och slutbestämmelser i kapitel 4. Inom ramen för denna framställning kommer endast det inledande kapitlet att beröras eftersom det har störst relevans för den rättsliga prövningen av en arresteringsorder.

Av artikel 1.2 i rambeslutet framgår att varje arresteringsorder ska verkställas i enlighet med principen om ömsesidigt erkännande samt bestämmelserna i rambeslutet. Vidare framgår av artikel 1.3 att rambeslutet inte påverkar skyldigheten att respektera de grundläggande rättigheterna och de grundläggande rättsliga principerna i artikel 6 i EU-fördraget. I artikel 6 i EU-fördraget finns vidare en hänvisning till EU:s rättighetsstadga och Europakonventionen. I skäl 12 till rambeslutet framgår dessutom att beslutet inte hindrar medlemsstaterna från att tillämpa sina konstitutionella regler om prövning i laga ordning, föreningsfrihet, tryckfrihet och yttrandefrihet. Det finns även en hänvisning till Europakonventionen direkt i skälen.²⁶

---

²² Skäl 3–5 i rambeslutet.

²³ Begreppen rättslig myndighet och rättsligt avgörande tolkas unionskonformt enligt avgörandet C-452/16 PPU *Poltorak*. Där framgick också att Svenska rikspolisstyrelsen är inte en rättslig myndighet.

²⁴ Skäl 8–9 i rambeslutet.

²⁵ Friman, Wallentheim & Zetterstedt (2016) s. 42–43.

²⁶ Skäl 13 i rambeslutet.

Staten som utfärdar en arresteringsorder kallas i det följande för den utfärdande staten och den stat som har att pröva om en arresteringsorder ska verkställas benämns den verkställande staten. Förutsättningarna för att utfärda en arresteringsorder regleras i artikel 2. Av artikel 2.1 framgår att överlämnande för lagföring kräver att gärningen kan leda till en frihetsberövande påföljd i tolv månader eller mer. Överlämnande för verkställighet av ett redan utdömt straff kräver en frihetsberövande påföljd om minst fyra månader. I båda situationerna ska det avgöras enligt den utfärdande statens lagstiftning. Som en gemensam beteckning för dessa alternativa förutsättningar för överlämnande används i det följande påföljdskravet.

Medlemsstaterna får även uppställa ett krav på dubbel straffbarhet enligt artikel 4.1. Det innebär att gärningen ska vara straffbar enligt både den utfärdande och den verkställande statens lagstiftning. Vidare framgår av artikel 2.2 att det för vissa angivna brott inte får uppställas ett krav på dubbel straffbarhet, förutsatt att brotten kan leda till fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd i minst tre år enligt den utfärdande statens lagstiftning. En uppräknning av vilka brott det gäller finns i artikeln ifråga. Dessa brukar tillsammans benämnas listbrott. Det rör sig exempelvis om terrorism, människohandel och deltagande i en kriminell organisation. Det har ifrågasatts om slopandet av kravet på dubbel straffbarhet är förenligt med legalitetsprincipen, vilket EU-domstolen i ett avgörande har fastslagit att det är.²⁷

Det finns alltså två krav, ett påföljdskrav och ett krav på dubbel straffbarhet alternativt att det rör sig om ett listbrott. Därutöver finns det formella krav på arresteringsordern i andra bestämmelser i rambeslutet. Om arresteringsordern inte uppfyller dessa är det en grund för vägran. Förutsättningarna för att vägra verkställa en arresteringsorder (som i övrigt uppfyller alla krav) regleras i artikel 3 och 4.

I artikel 3 anges de obligatoriska vägransgrunderna och i artikel 4 återfinns de fakultativa, vilka medlemsstaterna själva får avgöra om de vill införa i sin lagstiftning eller inte. Av EU-domstolens avgörande C-399/11 (*Melloni*) framgår att vägransgrunderna i rambeslutet är

---

²⁷ C-303/05 *Advocaten voor de Wereld*.

uttömmande och att nationella domstolar därför inte får vägra överlämning på andra grunder än dessa. Det följer enligt EU-domstolens mening av principen om unionsrättens företräde.

De obligatoriska vägransgrunderna är tre till antalet och innefattar att brottet omfattas av amnesti enligt 3.1, hinder mot att straffas två gånger för samma gärning enligt 3.2 samt att den person som är föremål för förfarandet inte har uppnått straffbarhetsåldern enligt den verkställande statens lagstiftning enligt 3.3.

De fakultativa vägransgrunderna består bland annat av, som ovan nämnts, att kravet på dubbel straffbarhet inte är uppnått. Ett annat exempel är att lagföring avseende samma person och samma gärning redan pågår i den verkställande staten. Av artikel 4a framgår vidare att överlämnande även får vägras under vissa förutsättningar då den berörda personen inte varit personligen närvarande vid förhandlingen.

2.2.3 Överlämnande i strid med mänskliga rättigheter

I vägransgrunderna i artikel 3 och 4 finns ingen direkt hänvisning till Europakonventionen eller EU:s rättighetsstadga. Däremot anger flera av skälen, likaså artikel 1.3, att systemet med Europeisk arresteringsorder inte får strida mot medlemsstaternas förpliktelser att leva upp till grundläggande rättigheter och principer.²⁸ Det var länge oklart hur en prövning utifrån förenligheten med mänskliga rättigheter förhöll sig till principen om ömsesidigt erkännande och det faktum att vägransgrunderna i ramverket är uttömmande.²⁹

De förenade målen C-404/15 och C-659/15 PPU (*Aranyosi och Căldăraru*) var de första målen där EU-domstolen prövade grunderna för när en arresteringsorder får ge vika till fördel för bestämmelserna i Europakonventionen och EU:s rättighetsstadga. I båda fallen menade de tilltalade att överlämnande stod i strid med tortyrförbudet i artikel 3 i Europakonventionen på grund av undermåliga fängelseförhållanden i Rumänien respektive Ungern. EU-domstolen anförde att prövningen måste ske i två steg, dels måste klarläggas de allmänna brister som

---

²⁸ Skäl 12–13 i rambeslutet.

²⁹ Friman, Wallentheim & Zetterstedt (2016) s. 145.

råder och dels måste kontrolleras om det finns en grundad anledning att tro att det föreligger en verklig risk i det konkreta fallet. Det räcker alltså inte att konstatera att ett land i allmänhet har undermåliga fängelser vilka strider mot tortyrförbudet, utan det måste även utredas om den berörda personen löper en verklig risk att utsättas för tortyr eller annan förnedrande eller omänsklig behandling.³⁰ Om det har fastställts måste domstolen dessutom skjuta upp sitt beslut om överlämnande och begära in kompletterande uppgifter från den utfärdande staten som eventuellt kan undanröja risken. Först efter att sådana uppgifter har inhämtats kan domstolen slutligt ta ställning till frågan om överlämnande kan verkställas eller om det föreligger hinder.³¹

---

³⁰ C-404/15 och C-659/15 PPU *Aranyosi och Căldăraru* p. 89–93.

³¹ *Ibid.* p. 94–103.

3 Arresteringsordern i svensk rätt

3.1 Lagstiftning

Rambeslutet om en europeisk arresteringsorder införlivades i svensk rätt genom lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder (EAOL). Lagstiftningen föregicks av två propositioner, den första angående antagandet av rambeslutet och den senare berörde hur lagen skulle utformas.³² Lagen reglerar situationen när en annan medlemsstat utfärdar en arresteringsorder och begär överlämning från Sverige. Närmare föreskrifter om hur lagen ska tillämpas regleras i förordningen (2003:1179) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder. Situationen att Sverige utfärdar en arresteringsorder och begär överlämning till Sverige regleras i förordningen (2003:1178) om överlämnande till Sverige enligt en europeisk arresteringsorder. Följande genomgång av rättspraxis berör dock endast situationer där Sverige är verkställande stat.

3.2 Rättspraxis

3.2.1 Utgångspunkter för prövningen

I NJA 2007 s. 168 fastställdes att utrymmet för att vägra överlämnande är snävt. Fallet gällde en arresteringsorder utfärdad av Polen, där den tilltalade menade att överlämnande stred mot artikel 6 i Europakonventionen. Den tilltalade argumenterade för att Polens preskriptionstider inte var förenliga med artikel 6 i Europakonventionen då rätten till en rättvis rättegång innefattar en prövning inom skälig tid. Det hade förflutit 15 år sedan de påstådda brotten begåtts och dessa var ännu inte preskriberade i Polen. Eftersom brotten var preskriberade i Sverige hade överlämning inte kunnat ske innan rambeslutet kom till. Av den anledningen menade också den tilltalade att det var fråga om retroaktiv lagstiftning. Tingsrätten beviljade överlämning medan hovrätten gick på den tilltalades linje.

Hovrättsrådet Ulf Johansson var skiljaktigt och anförde angående preskriptionstiden att det fanns en möjlighet enligt artikel 32 i rambeslutet att undanta gärningar som begåtts före den 1

---

³² Prop. 2001/02:118; Prop. 2003/04:7.

januari 2004 från rambeslutets tillämpningsområde. Något uttalande med anledning av artikel 32 har Sverige emellertid inte gjort. I linje med Johanssons skiljaktiga mening i hovrätten konstaterade HD att Sverige inte hade lämnat någon förklaring med anledning av artikel 32 i rambeslutet och att någon särbestämmelse om preskription därmed inte heller återfinns i EAOL. Domstolen hänvisade till rambeslutets bestämmelser och lyfte fram det som anges i skälen angående principen om ömsesidigt erkännande, den höga grad av förtroende som systemet med arresteringsorder vilar på samt att systemet endast får avbrytas om en medlemsstat allvarligt och ihållande åsidosätter de principer som fastställs enligt artikel 6.1 i EU-fördraget. Mot bakgrund av detta anförde HD att "[u]trymnet får anses vara mycket begränsat för en medlemsstat att vägra överlämnande enligt bestämmelserna om europeisk arresteringsorder därför att den stat som begär överlämnande i vissa fall tidigare har åsidosatt artikel 6 i Europakonventionen eller därför att det finns en viss, oklar risk för att så sker i det aktuella fallet".³³

I rättsfallet NJA 2009 s. 350 klargjordes vidare att den prövning som den verkställande staten ska göra inte innefattar en granskning av domen eller beslutet som ligger till grund för arresteringsordern. I förevarande fall var arresteringsordern utfärdad av Polen och avsåg överlämnande av en tilltalad som dömts till ett villkorligt straff. I ett senare beslut, vilket åberopades i arresteringsordern, framgick att straffet skulle verkställas eftersom den tilltalade inte hade uppfyllt de villkor som ställdes upp. Den tilltalade menade att det förelåg hinder för överlämnande eftersom arresteringsordern baserades på en utevarodom. Av 3 kap. 1 § EAOL framgår att ett överlämnande får vägras om det bygger på en utevarodom. Enligt rättens mening träffar bestämmelsen förfaranden för prövning av antingen skuld- eller påföljdsfrågor. En sådan prövning hade inte skett i det beslut som låg till grund för arresteringsordern. Att beslutet fattades i den tilltalades utevaro saknade alltså betydelse, varför överlämning beviljades.

---

³³ NJA 2007 s. 168.

3.2.2 Delvis beviljad överlämning

Även i NJA 2005 s. 897 beviljades överlämning, med undantag för en av gärningarna som den tilltalade begärdes överlämnad för. Frågan som HD hade att ta ställning till var hur domstolarna ska förfara i situationer där någon eller några av gärningarna inte uppfyller kraven för överlämnande, men där det har dömts ut ett gemensamt fängelsestraff för samtliga gärningar. HD konstaterade att frågan om hur denna situation ska hanteras beror på om det i den utfärdande staten är möjligt att undanta vissa gärningar och endast döma till påföljd för de gärningar för vilka överlämnade kan ske. I denna situation var det möjligt och därför förelåg inte hinder på grund av detta. Om det däremot inte skulle vara möjligt, menade HD att det är en ”öppen fråga om den verkställande staten kan vägra att över huvud taget överlämna den eftersökte”.

I Högsta domstolens dom 2016-11-22 i mål nr Ö 227/16 var det också fråga om en gemensamt utdömd påföljd för en rad gärningar, där det förelåg hinder ifråga om en av gärningarna. Polen, den utfärdande staten, hade dock förklarat att en uppdelning av påföljden inte kunde göras. Det föranledde HD att begära in förhandsavgörande från EU-domstolen. Polen uttalade sig dock inför EU-domstolen och menade att man trots allt kunde dela upp påföljden. HD drog tillbaka sin begäran om förhandsavgörande och återförvisade målet till tingsrätten. Om det i något fall inte skulle vara möjligt att dela upp påföljden förestår det fortfarande vara en öppen fråga enligt svensk rätt hur domstolarna ska förfara i det läget.

3.2.3 Överlämnande med villkor

I RH 2009:23 var det fråga om en arresteringsorder utfärdad av Finland. Den tilltalade menade att hinder förelåg bland annat på grund av att hans möjlighet att överklaga en dom i ett annat brottmål skulle gå förlorad om han överlämnades till Finland. Hovrätten menade att ett frihetsberövande i Finland försvårade den tilltalades möjligheter att inställa sig vid en svensk rättegång. Hovrätten konstaterade att det fanns två möjliga lösningar föreskrivna i EAOL, antingen att skjuta upp överlämnandet eller att endast tillfälligt överlämna den som begärs överlämnad. Hovrätten ansåg det vara mest lämpligt att överlämna den tilltalade med ett villkor om återförande.

NJA 2012 N 10 handlade om överlämnande av en svensk medborgare. Slovakien utfärdade en arresteringsorder angående lagföring, med garanti om att den tilltalade skulle återföras till Sverige för verkställighet, i enlighet med 3 kap 2 § EAOL som uppställer särskilda krav ifråga om att överlämna svenska medborgare. HD konstaterade att det i beslutet måste anges att ett villkor för överlämnade är att Slovakien följer den garanti som har lämnats.

3.2.4 Övrigt

I ett flertal notisfall har HD prövat förutsättningarna för att medge ytterligare lagföring av personer som sedan tidigare överlämnats för straffverkställighet. Det framgår av rättsfallen att lagföring eller straffverkställighet som utgångspunkt inte får ske för annan gärning än den eller dem som överlämnande har beviljats för, i enlighet med specialitetsprincipen.

Regeringen har dock möjlighet att bevilja ytterligare lagföring, förutsatt att HD finner att det inte föreligger några hinder. Förutsättningen för att bevilja lagföring i dessa fall är att det på motsvarande vis hade gått att bevilja överföring för lagföring eller straffverkställighet enligt EAOL. Lagföring beviljades för i stort sett samtliga av de gärningar som var föremål för prövning i dessa fall.³⁴ Rättsfallen är tydliga exempel på hur en prövning utifrån vägransgrunderna går till. Det framgår också att prövningen generellt sett inte är så ingående.

Fallet NJA 2015 s. 1053 handlar inte om arresteringsorder i sig men väl om ömsesidigt erkännande och huruvida Sverige bär ansvar för felaktiga beslut av andra stater, som har accepterats och erkänts i Sverige. En person blev dömd i sin utevaro av en domstol i Polen, varpå domstolen utfärdade en arresteringsorder. Den tilltalade häktades och överlämnades innan Polens högsta domstol undanröjde domen och lade ner verkställighetsförfarandet. Frågan i målet var om den felaktigt häktade personen hade rätt till skadestånd från den svenska staten. HD menade att staten inte kan bära ett strikt ansvar i de fall den har förlitat sig på den bedömning som gjorts i andra stater. Ett annat fall som inte heller handlar om prövning av en utfärdad arresteringsorder men väl belyser rättsläget ifråga om principen om ömsesidigt erkännande är RÅ 2010 ref 45. Regeringsrätten (dåvarande Högsta förvaltningsdomstolen) konstaterade att frihetsberövande i andra stater som har skett med anledning av en europeisk arresteringsorder får avräknas vid straffidsberäkningen.

---

³⁴ NJA 2006 N 84; NJA 2007 N 15; NJA 2010 N 36 & NJA 2011 N 34.

4 Arresteringsordern i irländsk rätt

4.1 Lagstiftning

Irlands rättsordning bygger på common law men innefattar också en skriven konstitution. Rättspraxis har en särskilt stark ställning samtidigt som lagstiftning inte är ovanligt, framförallt ifråga om implementering av rättsakter från EU.³⁵ Rambeslutet om en europeisk arresteringsorder genomfördes i irländsk rätt genom the European Arrest Warrant Act 2003, ändrad genom Criminal Justice (Terrorist Offences) Act 2005, the European Arrest Warrant (Application to Third Countries and Amendment) och Extradition (Amendment) Act 2012. En av ändringarna som infördes genom de senare tillkomna rättsakterna var en presumtion om att den utfärdande medlemsstaten uppfyller kraven i ramverket.³⁶ Det går i linje med principen om ömsesidigt erkännande som därmed erkänns i högre utsträckning. För att vidare visa på hur principen tillämpas i Irland följer här en genomgång av irländsk rättspraxis.

4.2 Rättspraxis

4.2.1 Utgångspunkter för prövningen

I fallet *Altaravicius* från 2006 fastställdes att irländska domstolar bör ha förtroende för andra länders rättsliga myndigheter ifråga om prövning av en arresteringsorder. Domstolen menade att det följer av rambeslutet att det generellt inte ska vara nödvändigt att på nytt granska all relevant information som redan varit föremål för prövning i den utfärdande staten.³⁷ I målen *Fallon* och *Koncis* konkluderades att domstolarna inte har något skönsmässigt utrymme för att vägra överlämnande.³⁸ I *Fallon* konstaterades även att det faktum att en arresteringsorder ska vara utfärdad i enlighet med föreskrifterna i ramverket och i European Arrest Warrant Act 2003 varken ger en skyldighet eller en rättighet för domstolarna att göra en närmare prövning

---

³⁵ Conway, Gerard m.fl. (2018) s. 125.

³⁶ Ibid. s. 76–78.

³⁷ [2006] IESC 23.

³⁸ [2010] IESC 37; [2011] IESC 37.

av giltigheten av en arresteringsorder.³⁹ Dessutom fastställdes i målen *Busby* samt *Stapleton* att domstolarna i den verkställande staten måste agera utifrån presumtionen att den utfärdande staten uppfyller de krav som åläggs dem enligt artikel 6.1 i EU-fördraget och enligt Europakonventionen.⁴⁰

4.2.2 Kravet på oerhörda brister

Genom avgörandet *Brennan* klargjordes hur skillnader i olika länders lagstiftning ska hanteras inom ramen för en prövning av om det är förenligt med den irländska konstitutionen att överlämna en person. Överlämnande kan inte vara konstitutionsstridigt enbart på grunden att straffprocessrätten i utfärdandestaten skiljer sig åt från den irländska. Samtidigt öppnade domstolen för att det kan finnas brister som är så oerhörda och som motiverar vägran att överlämna på den grunden att de står i konflikt med fundamentala rättigheter.⁴¹

I rättsfallet *Buckley* upprepades kravet på oerhörda brister⁴² för att vägra överlämnande på grund av att den aktuella straffrättsliga förfarandet står i strid med konstitutionen. Domstolen ansåg att de invändningar den tilltalade hade angående konstitutionsstridiga bevisregler inte nådde upp till kravet.⁴³ I fallet *Shannon*, som rörde bevisregler i England och Wales, ansågs kravet inte heller uppfyllt. Domstolen konstaterade att det inte är upp till irländska domstolar att göra en konstitutionell granskning av andra staters lagstiftning. Irlands reglering avseende bevisregler angående den tilltalades karaktär ansågs inte vara av fundamental vikt för rätten till en rättvis rättegång.⁴⁴ Även i fallet *McArdle & Brunell* prövades hur skillnader i det straffrättsliga förfarandet i olika medlemsstater skulle behandlas. Fallet tydliggjorde att det är upp till den tilltalade att visa på att de utpekade bristerna i de straffrättsliga förfarandet träffas av någon av de vägransgrunder som stadgas i European Arrest Warrant Act 2003.⁴⁵

---

³⁹ [2010] IESC 37.

⁴⁰ [2014] IESC 70; [2008] 1 IR 669.

⁴¹ [2007] IESC 21.

⁴² Eng: egregious defects.

⁴³ [2015] IESC 87.

⁴⁴ [2012] IEHC 91.

⁴⁵ [2015] IESC 56.

Ännu klarare blev rättsläget genom avgörandet *Balmer*, där domstolen på ett väldigt grundligt sätt utredde varför det måste finnas ett krav på en oerhörd brist i ett annat lands straffrättsliga förfarande för att kunna vägra överlämnande på grunden att det är oförenligt med Irlands konstitution. Särskilt belystes frågan om huruvida konstitutionen är tillämplig ifråga om situationer som inträffat utanför Irlands gränser. Fallet gällde en person som riskerade att frihetsberövas i ett preventivt syfte om överlämnande skulle ske, vilket är oförenligt med irländsk rätt.⁴⁶

I domen hänvisas till ett fall från överdomstolen i brottmål, *Nolan*, där överlämnande vägrades. I det fallet riskerade den tilltalade att frihetsberövas i preventivt syfte, på grund av att denne ansågs vara en fara för allmänheten. Domstolen menade att det stod i strid med både rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 38 och oskuldspresumtionen enligt artikel 40.3 i den irländska konstitutionen. Den senare är en personlig rättighet och har därmed en extraterritoriell tillämplighet menade domstolen, varför konstitutionen var tillämplig trots att situationen inträffat utomlands.⁴⁷

Argumentationslinjen som fördes i *Nolan* accepterades inte i *Balmer*. Domstolen konstaterade att det uppenbarligen finns stora skillnader i olika länders straffrättsliga system, och påpekade att ”if it is a right of universal application, then one would expect to see it universally applied”.⁴⁸ Utifrån detta konstaterade domstolen att den irländska konstitutionen generellt sett inte är tillämplig på situationer som har inträffat utomlands. Detta förklarar också enligt domstolens mening varför det måste finnas ett krav på oerhörd brist för att vägra överlämna.⁴⁹ Det följer nämligen av konstitutionen att andra staters suveränitet ska respekteras och att ett vänskapligt samarbete ska främjas.⁵⁰ Därför kan det endast vara situationer av oerhörda brister i det straffrättsliga förfarandet som kan betraktas vara oförenliga med den irländska konstitutionen.⁵¹

---

⁴⁶ [2016] IESC 25.

⁴⁷ [2012] IEHC 249.

⁴⁸ [2016] IESC 25, p. 38.

⁴⁹ Ibid. p. 43.

⁵⁰ Artikel 1, 5 & 29 i Constitution of the Irish Free State (Saorstát Eireann) Act, 1922.

⁵¹ [2016] IESC 25, p. 44.

4.2.3 Brexit

Storbritanniens eventuella utträde ur EU (brexit) har lett till frågetecken avseende Irlands skyldigheter enligt rambeslutet. Förhandsavgörandet *R.O* avsåg tolkning av rambeslutet samt artikel 50 i EU-fördraget, vilken reglerar utträde ur EU. EU-domstolen konstaterade att en anmälan om avsikt att utträda ur unionen enligt artikel 50 inte innebär att övriga medlemsstater får vägra överlämna personer till den stat som avser att utträda, på den grunden att det är oklart vilka rättsregler som kommer att gälla där framöver. Vägran får dock ske om det finns grundad anledning att tro att det finns risk att personen kommer att fråntas sina rättigheter enligt EU:s rättighetsstadga och rambeslutet efter utträdet.⁵²

I fallet *O'Connor* framfördes bland annat betänkligheter kring om den tid som den tilltalade redan hade suttit fängslad skulle komma att avräknas vid ett överlämnande. Samma fråga var aktuell i *R.O* vilket EU-domstolen menade inte var fråga om en verklig risk. Denna hållning upprätthölls av Irlands högsta domstol vilken menade att det förmodligen inte förelåg hinder på grund av brexit, men lämnade åt *O'Connor* själv att vända sig till EU-domstolen och framföra eventuella invändningar som inte framkommit i *R.O*.⁵³

4.2.4 Europakonventionen

Två rättsfall där överlämnande vägrades på grund av oförenlighet med Europakonventionen är *Kinsella* och *Celmer*. I *Kinsella* menade den tilltalade att ett överlämnande till Grekland stod i strid med bland annat tortyrförbudet i artikel 3 i Europakonventionen. Detta på grund av inhumana fängelseförhållanden. Han menade att han led av allvarliga hälsoproblem och att vården i grekiska fängelser var undermålig, varför det fanns en verklig risk att hans mänskliga rättigheter kränktes. I linje med avgörandet i *Aranyosi och Căldăraru*, vilket har berörts i avsnitt 2.2.3 och vilket domstolen också hänvisar till i det aktuella fallet, begärde domstolen att grekiska myndigheter skulle lämna garantier avseende tillhandahållande av den vård som den tilltalade hade behov av. Eftersom Greklands svar inte innehöll tillräckliga garantier ansåg domstolen att den fanns en verklig risk för att ett överlämnande skulle stå i strid med artikel 3 i Europakonventionen. Överlämnande vägrades därför.⁵⁴

---

⁵² C-327/18 PPU *R.O*.

⁵³ [2018] IESC 47, p. 4.11 & 5.1.

⁵⁴ [2017] IEHC 519.

I rättsfallet *Celmer* prövades om ett överlämnade till Polen kunde anses strida mot rätten till en rättvis rättegång.⁵⁵ Det blev föremål för ett förhandsavgörande av EU-domstolen.⁵⁶ Rättsutvecklingen i Polen föranledde överdomstolen i brottmål i Irland att ifrågasätta huruvida Polen kunde anses vara en rättsstat. Frågan till EU-domstolen var om tvåstegsförfarandet ska tillämpas även i denna situation. Överdomstolen i brottmål menade att ett systematiskt åsidosättande av rättsstatsprincipen torde innebära att det alltid föreligger en risk i det konkreta fallet och att garantier från den utfärdande staten inte kan ändra på detta förhållande.⁵⁷

EU-domstolen menade dock att det fortfarande krävs en prövning enligt den som fastställdes i *Aranyosi och Căldăraru*, vilket domstolen ansåg följer av skäl 10 i rambeslutet som stadgar att tillämpningen av systemet med en europeisk arresteringsorder endast får avbrytas om en medlemsstat allvarligt och ihållande åsidosätter de principer som fastställs i artikel 6 i EU-fördraget. Vidare menade domstolen att det ankommer på Europeiska rådet att fatta beslut om systemet ska avbrytas i förhållande till en medlemsstat. Innan dess är det således endast under exceptionella omständigheter, och efter en prövning i enlighet med den som fastslagits i *Aranyosi och Căldăraru*, som överlämnande kan vägras på grund av avsaknaden av en rättvis rättegång.

---

⁵⁵ [2018] IEHC 153.

⁵⁶ C-216/18 PPU *LM*.

⁵⁷ [2018] IEHC 153, p. 21–24.

5 Analys

5.1 Inledande reflektioner

I de inledande avsnitten av uppsatsen har framgått att principen om ömsesidigt erkännande är av grundläggande betydelse för det straffrättsliga samarbetet inom EU. För att samarbetet ska fungera krävs därför att principen upprätthålls. Förutsättningen för att den ska kunna göra det är att medlemsländerna har ett ömsesidigt förtroende för varandra. Avseende den europeiska arresteringsordern är det upp till de rättsliga myndigheterna i en stat att avgöra om den kan verkställas. Jämfört med ett system där centralmyndigheterna i ett land handlägger frågan, som i det tidigare systemet med utlämning, kan därför rättssäkerhet sägas stå i fokus framför politiska överväganden. Det är alltså upp till domstolarna att avgöra tillförlitligheten i uppgifter från andra stater. Domstolarnas lojalitet gentemot rättsliga myndigheter i andra länder är därför av fundamental vikt att utreda för att utröna huruvida systemet med den europeiska arresteringsordern fungerar som det är avsett.

Utgångspunkten för analysen är de frågeställningar som presenterades inledningsvis. I stort är denna framställning ämnad att besvara frågan hur principen om ömsesidigt erkännande efterlevs. Principen om ömsesidigt erkännande innebär att länder ska erkänna och verkställa rättsliga avgöranden från andra länder. Att undersöka i vilken utsträckning europeiska arresteringsordrar verkställs är därför en säker prognos för att avgöra inställningen till principen om ömsesidigt erkännande som sådan. Det är även nödvändigt att utreda under vilka omständigheter domstolarna inte vill verkställa arresteringsordern, för att således klarlägga vilka begränsningar som finns för principens tillämpningsområde. Vad gäller frågan om i vilken utsträckning presumptionen om ömsesidigt förtroende är riktig att utgå ifrån kan antalet verkställda arresteringsordrar ge en indikation om svaret. Det viktigaste att utröna är dock hur prövningen sker. Genom att belysa vilka överväganden som domstolarna gör ifråga om exempelvis inhämtande av ytterligare information eller garantier kan det ge en klarare bild av om det föreligger ömsesidigt förtroende.

5.2 Analys av svensk och irländsk rättspraxis

Utifrån den översiktliga bild av rättspraxis på området som har presenterats kan konstateras att svenska domstolar i väldigt hög grad följer intentionerna med rambeslutet. I samtliga fall som legat till grund för undersökningen och som avser prövning av om en arresteringsorder ska verkställas har överlämnande beviljats. Dock har det i vissa fall skett med undantag för gärningar där kravet på dubbel straffbarhet inte ansetts vara uppfyllt. Som helhet kan rättspraxis därför sägas ge uttryck för en långtgående lojalitet hos svenska domstolar, gentemot rättsliga avgöranden och myndigheter i andra stater. Förvisso konstaterades i RH 2009:23 och NJA 2012 N 10 att det behövde uppställas villkor för att överlämnande, men överlämnande beviljades likväl. Att domar och beslut inte prövas utan ges automatisk verkan, vilket framgår av NJA 2009 s. 350, ligger i linje med principen om ömsesidigt erkännande såväl som presumptionen om ömsesidigt förtroende.

Ett annat exempel på att principen om ömsesidigt erkännande har en stark ställning inom svensk rätt är att frihetsberövanden i andra stater får avräknas här, i enlighet med RÅ 2010 ref 45. Avgörandet NJA 2015 s. 1053 kan sägas vara en förutsättning för att ge principen den vidsträckta tillämpning som den har, då rätten konkluderade att staten inte har strikt ansvar ifråga om felaktigheter i den dom eller beslut som ligger till grund för en arresteringsorder. Om staten hade haft ett strikt ansvar för felaktigheter i andra staters avgöranden hade det kanske lett till en mer ingående prövning avseende verkställighet av en arresteringsorder.

Av redogörelsen för irländsk rättspraxis följer att det i stort finns en långtgående ambition hos domstolarna att ge arresteringsordern det vida erkännande som är tanken med rambeslutet. Emellertid sker en kontroll huruvida överlämnande står i strid med konstitutionen, genom införandet av kravet på oerhörda brister i ett annat lands straffrättsliga förfarande. Hur detta skiljer sig från en prövning av exempelvis rätten till en rättvis rättegång i artikel 6 i Europakonventionen förefaller dock vara oklart. Det framstår som, enligt p.23-24 i avgörandet Balmer, att om det strider mot denna bestämmelse så är kravet på oerhörda brister uppnått. Frågan är dock vad som faller inom oerhörda brister utan att för den delen omfattas av artikel 6 i Europakonventionen. Följden av kravet är att Irland behåller en del av sin autonomi vad gäller prövningen. Det lämnas därmed inte helt åt EU-domstolen att avgöra var

gränsen går. Det står åtminstone klart att varje fall av oförenlighet med den irländska konstitutionen, oavsett om det gäller för Irland grundläggande rättssäkerhetsgarantier, inte kan vara en grund för vägran.

Inte heller svensk rättspraxis ger några klara svar på i vilka situationer en arresteringsorder får vägras. Det som är klarlagt genom rättsfallet NJA 2007 s. 168 är att utrymmet för att vägra är snävt men var gränsen går är ännu en öppen fråga. Att en stat tidigare har brutit mot Europakonventionen kan inte läggas till grund för en vägran menade domstolen, och hänvisade till skälen i rambeslutet som anger att systemet med den europeiska arresteringsorder endast får avbrytas om en medlemsstat allvarligt och ihållande bryter mot Europakonventionen.

Denna syn avspeglas till viss del i irländsk rättspraxis genom målen *Busby* och *Stapleton* som fastställde att det måste presumeras att andra länder uppfyller sina förpliktelser som följer av Europakonventionen. Samtidigt menade överdomstolen i brottmål i Irland i fallet *Celmer* att det inte gick att förlita sig på en stat där rättsstatsprincipen är eftersatt vad gäller efterlevnaden av rätten till en rättvis rättegång. Detta trots att det inte fanns något beslut från rådet om att avbryta tillämpningen av systemet med den europeiska arresteringsordern. EU-domstolens linje var att en fullständig prövning i linje med den i avgörandet *Aranyosi och Căldăraru* ändå måste göras. Irlands hållning vad gäller presumptionen om ömsesidigt förtroende kan i det här fallet sägas vara något snävare än den som förespråkas av EU-domstolen.

EU-domstolen använder en teleologisk tolkningsmetod vilket innebär att ändamålet med rättsakten är styrande. Samarbetet kring den europeiska arresteringsordern hänger på effektivitet, vilken undergrävs om de rättsliga myndigheterna ger sig i kast med alltför omfattande prövningar av vägransgrunderna. Tvåstegsprövningen som lanserades genom *Aranyosi och Căldăraru*, med kravet på att inhämta ytterligare information och eventuella garantier innan överlämnande kan vägras, ligger inte i linje med ändamålet för rambeslutet eller presumptionen om ömsesidigt förtroende. Det kan dock anses vara en förutsättning för systemets efterlevnad att undantag kan göras. Som har framgått i redogörelsen ovan framgår

det av skälen att efterlevnaden av rambeslutet inte får inverka på staternas förpliktelser som åläggs dem enligt Europakonventionen.

Fallet *O'Connor* belyser också det intressanta aspekter ifråga om förekomsten av ett ömsesidigt förtroende. Det berör samma problematik som *Celmer*, nämligen frånvaron av rättssäkerhet. I *O'Connor* rörde det dock inte någon klarlagd brist utan snarare att Storbritanniens planerade ur EU kunde innebära en risk för att rättssäkerhetsgarantier åsidosattes. Att ifrågasätta om överlämnande kan ske av den anledningen att Storbritannien har anmält en avsikt att lämna EU leder till en syn på ömsesidigt förtroende som innebär att det måste finnas en samsyn i straffprocessuellt hänseende vilken är mer långtgående än de garantier som ges av Europakonventionen. I linje med det som nämndes inledningsvis i uppsatsen avseende ömsesidigt erkännande som ett alternativ till harmonisering, kan därför ifrågasättas om inte förtroendet i sig bygger på att det finns en gemensam utgångspunkt för regleringen.

Som helhet ger den ingående prövning som kännetecknar irländsk rättspraxis ett intryck som inte är helt i överensstämmelse med presumtionen om ömsesidigt förtroende. Samtidigt visar den höga grad av verkställda arresteringsordrar att det ändå föreligger en hög grad av lojalitet gentemot övriga medlemsstater ifråga om upprätthållandet av systemet med europeisk arresteringsorder. Sammanfattningsvis kan därför konstateras, med de begränsningar som följer av att studien är baserad på ett väldigt avgränsat men ändå representativt urval vad gäller irländsk rättspraxis, att både svensk och irländsk rättspraxis kännetecknas av en långtgående vilja att genomföra principen om ömsesidigt erkännande på ett nationellt plan.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Prop. 2001/02:118 Sveriges antagande av rambeslut om en europeisk arresteringsorder och om överlämnande mellan medlemsstaterna.

Prop. 2003/04:7 Lag om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder.

Litteratur

Bernitz, Ulf & Kjellgren, Anders, Europarättens grunder, Sjätte upplagan, Norstedts juridik, Stockholm, 2018.

Conway, Gerard m.fl, Criminal procedural laws across the European Union – A comparative analysis of selected main differences and the impact they have over the development of EU legislation, Bilaga 1, II. Country reports on Ireland, Europaparlamentets utskott för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor (LIBE), 2018, <www.europarl.europa.eu/supporting-analyses> (besökt 2019-04-05).

Friman, Håkan, Wallentheim, Ulf & Zetterstedt, Joakim, Överlämnande enligt en europeisk eller nordisk arresteringsorder: en kommentar, Wolters Kluwer, Stockholm, 2016.

Hettne, Jörgen & Otken Eriksson, Ida (red.), EU-rättslig metod: teori och genomslag i svensk rättstillämpning, 2., omarb. uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2011.

Nilsson, Hans G. Ömsesidigt erkännande, *SvJT* 2005, s. 887–899.

Nääv, Maria & Zamboni, Mauro (red.), Juridisk metodlära, Andra upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2018.

Rättsfallsförteckning

EU-domstolen

120/78, Rewe-Zentrale AG mot Bundesmonopolverwaltung für Branntwein (Cassis de Dijon), EU:C:1979:42.

C-303/05, Advocaten voor de Wereld VZW mot Leden van de Ministerraad, EU:C:2007:261.

C-399/11, Stefano Melloni mot Ministerio Fiscal, EU:C:2013:107.

C-404/15 och C-659/15 PPU Pál Aranyosi och Robert Căldăraru, EU:C:2016:198.

C-452/16 PPU Openbaar Ministerie mot Krzysztof Marek Poltorak, EU:C:2016:858.

C-216/18 PPU LM, EU:C:2018:586.

C-327/18 PPU RO, EU:C:2018:733.

Svenska domstolar

Högsta domstolen

NJA 2005 s. 897.

NJA 2006 N 84.

NJA 2007 s. 168.

NJA 2007 N 15.

NJA 2009 s. 350.

NJA 2010 N 36.

NJA 2011 N 34.

NJA 2012 N 10.

NJA 2015 s. 1053.

Högsta domstolens dom 2016-11-22 i mål nr Ö 227/16.

Högsta förvaltningsdomstolen (tidigare Regeringsrätten)

RÅ 2010 ref 45.

Hovrätterna

RH 2009:23.

Irländska domstolar

Supreme Court (Högsta domstolen)

Minister for Justice Equality and Law Reform v. Altaravicius [2006] IESC 23, 5 april 2006.
Minister for Justice, Equality & Law Reform v. Brennan [2007] IESC 21, 4 maj 2007.
Minister for Justice, Equality & Law Reform v. Stapleton [2008] 1 IR 669.
Minister for Justice Equality and Law Reform v. Ó Fallúin/Fallon [2010] IESC 37, 19 maj 2010.
Minister for Justice, Equality & Law Reform v. Koncis [2011] IESC 37, 29 juli 2011.
Minister for Justice and Equality v. Busby [2014] IESC 70, 12 december 2014.
Minister for Justice Equality and Law Reform v. McArdle & Brunell [2015] IESC 56, 25 juni 2015.
Minister for Justice and Equality v. Buckley [2015] IESC 87, 26 november 2015.
Balmer v. Minister for Justice and Equality [2016] IESC 25, 12 maj 2016.
Minister for Justice and Equality v. O'Connor [2018] IESC 47, 9 oktober 2018.

High Court (Överdomstolen i brottmål)

Minister for Justice and Equality v. Shannon [2012] IEHC 91, 15 februari 2012.
Minister for Justice and Equality v. Nolan [2012] IEHC 249, 24 maj 2012.
Minister for Justice and Equality v. Kinsella [2017] IEHC 519, 26 juni 2017.
Minister for Justice and Equality v. Celmer [2018] IEHC 153, 23 mars 2018.